

המערכת הפוליטית הפלסטינית – לאן?

ד"ר עידו זלקוביץ*

המאמר פורסם בישראל היום ב-31 בינואר 2019

התפטרותו של ראמי חמדאללה, ראש הממשלה הפלסטיני, אשר הוביל את הממשלה במשך שתי קדנציות כאיש אמונו של אבו מאזן, נעשית בצומת דרכים רגיש ומבשרת על החרפת היחס של אבו מאזן להמשך שלטון החמאס ברצועת עזה.

למעשה, הממשלה המתפטרת היא הממשלה השנייה בהובלתו של חמדאללה. הוא מונה לתפקיד לראשונה ב-2013 והחל בכהונתו השנייה ב-2015, זאת לאחר שנבחר על ידי אבו מאזן לעמוד בראש ממשלת ההסכמה הלאומית בין פת"ח וחמאס. ממשלה זו הורכבה מטכנוקרטים ומונתה לא רק על מנת למשול, אלא על מנת להכין במקביל את התנאים לבחירות פלסטיניות כלליות ולערוך רפורמות שיאפשרו איחוד מחדש של המערכת הפוליטית הפלסטינית.

הרשות הפלסטינית מתנהלת במתכונת של רפובליקה נשיאותית, בה הנשיא מחזיק בידו את מירב הכוחות והממשלה היא למעשה גוף מבצע שפועל לפי רוחו של הנשיא. פיטורי ממשלה הוא אחד האמצעים שבעזרתם יכול הנשיא להעביר מסר לציבור, להתמודד עם ביקורת מבית, או לבצע התאמות לקראת פעולות הדורשות שינוי מדיניות כולל.

אבו מאזן בחר למנות ממשלה חדשה כדי להתמודד עם אתגרים פוליטיים מבית, לצד מתן מענה לאירועי השעה בחברה הפלסטינית. מרוץ הירושה בין בכירי הפת"ח מעורר מתח רב בתנועה. אחד החששות המשותפים לבכירי התנועה הוא שחמדאללה צובר כראש ממשלה כוח פוליטי ופופולריות, ויכול להפוך להיות יריב של ממש במאבק על ירושת אבו מאזן. למרות שחמדאללה, לשעבר נשיא אוניברסיטת אל-נג'אח בשכם, מזוהה עם תנועת הפת"ח, הוא אינו נושא תפקיד רשמי בה. כך שבאופן פרדוקסלי, אנשי הצמרת הפוליטית של הפת"ח דאגו להציג אותו בתוך מנגנוני התנועה כשחקן פוליטי שאינו באמת בשר מבשרם.

מרוץ הירושה בפת"ח מתנהל במקביל להמשך המאבק המתקיים מזה כעשור בין הפת"ח והחמאס על הובלת המערכת הפוליטית ברשות הפלסטינית. כראש ממשלת האחדות, חמדאללה נדרש כעת לשלם מחיר פוליטי לא פשוט על החלטת אבו מאזן וצמרת הפת"ח לסתום את הגולל על מאמצי הפיוס הפנים-פלסטיני. העילה המרכזית לפירוק הממשלה, שתמשיך להתקיים ולשאת באחריות המיניסטריאלית עד להקמת ממשלה חדשה, היא הצורך להכין את הקרקע לבחירות כלליות לפרלמנט ולנשיאות. בחירות כאלה אמורות להיערך אך ורק בגדה המערבית, ולא ברצועת עזה, ולמעשה יהפכו את הפיצול בין המערכות הפוליטיות הפלסטיניות לעובדה מוגמרת.

הזזתו הצידה של ראש הממשלה המכהן היא סימן נוסף של אבו מאזן כי כוחו עוד במותניו. אבו מאזן רוצה לעצב את קווי המדיניות של הרשות הפלסטינית לעתיד ולהבטיח את המשך השליטה של הפת"ח, לאחר שבתקופת כהונתו הוא איבד את רצועת עזה. לכן, על אף הריכוזיות השלטונית שהוא הפגין בשנים האחרונות, שבאה לעתים גם בצמצום גבולות מרחב חופש הביטוי, החליט אבו מאזן – בסמיכות לפיזור ממשלת חמדאללה – גם להקפיא את החוק להקמת ביטוח לאומי פלסטיני. חוק זה עורר תרעומת בקרב שכבות רבות בחברה הפלסטינית, אשר חוששות מהפרשת אחוזים משכרם לקופת הרשות הפלסטינית.

* ד"ר עידו זלקוביץ' הוא עמית מדיניות במכון מיתוים וראש תחום לימודי המזרח התיכון במכללה האקדמית עמק יזרעאל.

עד מינויה של ממשלה חדשה, יש לאבו מאזן ולבכירי הפת"ח מרווח זמן רחב מספיק על מנת לחוש את תגובת הציבור למהלכיהם הפוליטיים. ראש הממשלה הבא יידרש להתמודד עם הירידה בלגיטימציה הציבורית של שלטון אבו מאזן, ויהיה עליו לרכוש את אמון הציבור על מנת להבטיח את המשך השליטה של פת"ח. בפני הממשלה הפלסטינית החדשה יעמדו גם אתגרים שקשורים לבניית המדינה הפלסטינית, על רקע חוסר אמון בין הנהגת הרשות הפלסטינית והממשל האמריקאי, היעדר אופק מדיני וקיפאון מוחלט במשא ומתן בין ישראל והפלסטינים.